

litu) samo u tečaju vizite. Na str. 170. veli se za jurisdikcionalnu vlast biskupa, da je isto tako kao i papina neposredno od Boga, što se danas većinom poriče, ma da svi priznaju, da je biskupska služba juris divini ili institutionis divinae. Na str. 171. je piscu »visitatio canonica« isto kao i »visitatio liminum«, što se kosi sa usvojenom terminologijom. Na str. 176. veli za prelata »nullius«, koji nema biskupskog reda, da smije obavljati sve biskupu pridržane blagoslove, dok Zakonik (can. 294, § 2 coll. 323, § 2) izuzimlje pontifikalni blagoslov. Na str. 181. veli za koadjutora, koji je stolici dan, da ne smije obavljati »mašniška posvećenja«, dok Zakonik (can. 352) govori o redjenju. Na str. 181. veli za bilježnika u kaznenim parnicama duhovnika (klerika), da mora biti klerik, dok Zakonik (can. 373, § 3) traži svećenika. Na str. 196. veli za naslovne biskupe, da imaju odlučni glas na općem saboru, ako su pozvani, dok Zakonik (can. 235) povrh toga traži, da u pozivu nije ino izrijeckom ustanovljeno. Na str. 235. veli za biskupa, da ne smije otpustiti redovnicu protiv volje poglavara, dok Zakonik (can. 647, § 1) ima »Moderatoribus... juste dissentientibus«. Na str. 25. tumači se izraz »pervigilia« sa »vigilia vigiliae«, što je dakako krivo. Na str. 307. znači piscu »matrimonium legitimum« brak nekršćanâ, koji je valjan po naravnom pravu, dok Zakonik can. 1015, § 3) tim izrazom označuje naprosto svaki valjani brak nekršćanâ. Na str. 321. veli se, da se u Isusovačkom redu polažu samo prosti zavjeti, što je dakako krivo. Na str. 344. op. 51. navodi pisac primjere za error qualitatis redundans in personam, koji za kat. pravo ne vrijede. Na str. 345.

nije gledom na error conditionis servilis istaknuto, da se u bludnji mora nalaziti slobodna osoba. Na str. 347. veli se glede braka, koji je sklopljen pod nepravim uvjetom (conditio de praesenti vel praeterito), da je valjan, ako je uvjet objektivno ostvaren (istinit), što je posve ispravno, ali se dodaje, a to je neispravno, da stranke mogu valjani brak sa drugima osobama sklopiti, dokgod nijesu izvjesne, da je uvjet ostvaren. Na str. 353. valja dođati, da je za valjanost braka pred 2 obična svjedoka nužno i to, da se ne može doći ni do ovlaštenog svećenika. Na str. 355. veli se naprosto, da je zabrana sv. vremena (temporis clausi) Zakonikom dokinuta, što ne vrijedi za zabranu općeg prava, već samo za zabranu partikularnog prava, koje je preko granica općeg prava branilo sklapanje ženidbe. Na str. 363. veli se, da prema kat. pravu (valjanu) izvršenu ženidbu katolika ne može nikoja svjetska vlast razriješiti, dok je u Zakoniku (can. 1118) rečeno, da (valjanu) izvršenu ženidbu kršćana ne može nikoja ljudska vlast razriješiti. Na str. 364. zastupa pisac čudno mišljenje o izvršenom braku za jednu samo stranku, kojemu je u novom pravu (Cod. can. 1111.: Utrique conjugii ab ipso matrimonii initio aequum jus et officium est quod attinet ad actus proprios conjugalis vitae) otpala svaka podloga. Na str. 365. nije pisac potpuno prikazao domašaj ustanove kan. 1127. (In re dubia privilegium fidei gaudet favore juris), što pokazuje poredba toga kanona sa kan. 1014. gdje se nanj upućuje.

Dr. Ruspini.

Willy Moog, Die deutsche Philosophie des 20. Jahrhunderts. Stuttgart 1922.

U filozofijskoj literaturi manjka nam takovo djelo, koje bi bar u donekle potpunom pregledu i kritički prikazalo današnje stanje filozofije po njezinim predstavnicima, glavnim smjerovima i problemima. Fragmentarnih radova imade mnoštvo: osim Ueberwegovih historijata (IV. dio u Oesterreichovom 11. izdanju), spomenice Kuno Fischeru (Die Philosophie zu Beginn des 20. Jahrh.), Rugeovog bibliografskog materijala, za tim pojedinih kritičkih orijentacija od E. v. Hartmanna, Euckena, Volkelta, Riehla poznate su kraće karakteristike o savremenoj filozofiji od Windelbanda (Grosse Denker), Oesterreicha (u »Kultur der Gegenwart«), R. Schmidta (Die deutsche Philosophie der Gegenwart), pa osobito od Külpea (Die Philosophie der Gegenwart in Deutschland, 6. izd. 1914.) i Messera (Philos. d. Gegenwart).

U Moogovom opsežnom djelu prikazani su samo tipički znatni predstavnici savremene njemačke filozofije: koji su u svoj utjecajni okrug povukli one filoz. probleme, oko kojih se izgrađuju glavni smjerovi duševnog i naučnog života sadašnjice. Ne samo historički-deskriptivno, nego sistematski i kritički ističe pisac značajne crte u pojedinoj filoz. fizionomiji, upozoruje na međusobne sveze i potiče na daljnja istraživanja. U glavnom bi trebala na taj način da se piše historija filozofije, koja bez objektivne sistematske kritike postaje prazno shematiziranje. Svakako već uz neku filoz. predizobrazbu djelo je veoma korisno za kritički uvid u općenu filoz. orijentaciju zadnjih decenija u Njemačkoj. **Z.**

Anton Michelitsch, Einleitung in die Metaphysik, Graz »Styria« 1922.

Id. Einleitung in die Erkenntnislehre.² »Styria« 1923.

Osim ova dva uvodnika priredio je Michelitsch još nekoliko (Einleitung in die Naturphilosophie, in die Geschichte der Philosophie, in die Allg. Religionsgeschichte i t. d.), kojima navedena dva mogu služiti kao — uvod. U Metafizici je kratko objašnjavanje prvih filoz. pojmova; drugi dio — teodiceja — upravo je prekratak (u problemu egzistencije Božje). Niti »uvodna« lektira, zapravo baš ona ne smije radati površnost u duši filozofskog početnika, pa zato bi pitanja o Bogu trebalo produbiti. — Većma je iscrpiv uvod u nauku o spoznaji. Problem spoznajne vrijednosti postavljen je na genetičku osnovicu, i tako raspravljanje otpočima sjetilnim izvorum saznanja. — Oba se uvodnika mogu preporučiti kao vrlo korisna prva pouka. **Z.**

G. Wunderle, Das religiöse Leben. (Paderborn 1922.)

Kaošto na pr. Zola u filozofiji uopće ništa ne znači (pa već zato znači Tolstoj puno više), tako i njegovi sudovi o vrijednosti religije nijesu proizašli iz naučno produbjenih istraživanja. Nasuprot, u novije se doba zapaža od svih strana priklanjavanje pravoga filozofskog duha religijskom problemu, koliko je osnovan na samoj činjenici religije — ne kao na sanjariji i samoobmani, nego kao u izvornoj pojavi duše ljudske i kulturnog njezinog razvitka. Zato znanost religije postaje u naše dane sve većma razgranjena, te u odjelitim područjima (specijalno psihološkom, filozofijskom, etnološkom ...) proučava razne strane na religiji. Kao jedan naučni prinos sa psiho-